

כ"ב אלול תשס"ח

תיק מס' 68/019 כפר סבא

בס"ד

פסק ביניים

טענות וראיות

עובדות מוסכמות

התובע הינו גנן שהתבקש ע"י הנתבע לבצע עבודות גינון ובניה בגינתו.

בתאריך יא אדר תשס"ז הגיש התובע הצעת מחיר מפורטת. מועד תחילת העבודה היה סוף חודש אב תשס"ז. בהצעת המחיר הוערכה העבודה ב- 31,950 ₪. לפני תחילת העבודה נתן הנתבע לתובע חמשה שיקים דחויים ע"ס 6,000 ₪ כל אחד.

עם תחילת העבודה, בעקבות תוספות ושינויים רבים לעומת הצעה המקורית, הוסכם בין הצדדים כי עבודות הבניה יועברו לקבלן אחר, וכתוצאה מכך הוסכם שהנתבע ישלם לתובע יהיה 23,800 ₪ ולא כפי שנקבע תחילה.

בנוסף סוכם שהנתבע ישלם לקבלן החדש סכום של 23,800 ₪ אותו יעביר אליו באמצעות התובע. הסכום לקבלן החדש שולם במלואו פרט לעיכוב של 350 ₪ עבור הדבקת פאנלים בשער שאמור להבנות. הוסכם שסכום זה ישולם לאחר ביצוע העבודה. בבית הדין הודה התובע שיתכן ובתאריך יא תשרי תשס"ח קיבל 2,000 ₪ ע"ח הסכום המגיע לו. כמו"כ מסכימים הצדדים כי בחודש חשוון החזיר התובע לנתבע שני שיקים ע"ס 6,000 ₪ כל אחד.

מכאן שמוסכם על הצדדים שהיתרה להשלמת הסכום אותו התחייב התובע לשלם לנתבע עומדת על סך של 3,800 ₪. סוגיות אחרות שנויות במחלוקת בין הצדדים. הן הנתבע והן התובע אינם מעוניינים בכך שהתובע ישלם את העבודות שנותרו בגינה.

החזרת השיקים

הצדדים נחלקים בשאלה מדוע הוחזרו השיקים:

לטענת התובע היה זה עקב חילוקי דעות במספר נושאים כאשר הסיכום היה שסך 12,000 ₪ יוחזר לנתבע, בתמורה להגשת רשימת פרטים שהנתבע בקש לבצע לצורך השלמת התשלום. התובע מציין כי פנה מספר פעמים לנתבע בכדי לקבל את רשימת ההערות על מנת להשלימם ולקבל את יתרת הסכום – אך לא נענה.

Gazit - The Union of Rabbinical Monetary Courts

הנתבע מסכים שסך 3,800 ₪ עוכבו על ידו כדי להבטיח את השלמת העבודה הנדרשת בגינה וכיסוי נזקים שלטענתו יצר התובע בגינה. אולם הוא מוסיף שראה את החזרת השיקים כסיום החשבון ביניהם וקיזוז החוב ביתרת העבודה וכיסוי הנזקים.

טענות התובע

מלבד תביעה לתשלום 3,800 ₪ כוללת התביעה סכומים נוספים:

- א. תשלום עבור בניית מסלעה בסך 1500 ₪
- ב. תשלום עבור ייעוץ ועיצוב הכניסה לבית 2250 ₪
- ג. תשלום עבור הפרש קיזוז בגין מדריגות הכניסה 500 ₪. (דהיינו סכום של 1,500 ₪ שקוזז בהצעת המחיר בגין אי ביצוע עבודת המדרגות גבוה מדי ויש לקזז רק 1,000 ₪)
- ד. תשלום החוב בגין עבודות נקיון לפסח תשס"ז 250 ₪
- ה. תשלום לקבלן החדש 350 ₪

עפ"י הסיכומים שהגיש התובע מגיע סכום התביעה ל 10,650 ₪, משום שבסיכומים אלו חזר התובע ותבע 5,800 ₪ ככיסוי החוב עבור העבודה שביצע. אולם, כאמור בדיון בפני בית הדין הודה התובע שיתכן ויש להוריד מסכום זה 2,000 ₪ כך שבית הדין רואה זאת כתביעה על סך של 8,650 ₪.

טענות הנתבע

הנתבע טוען, כאמור, שראה את החזרת השיקים כמחילה על יתרת חוב. לחילופין טוען הנתבע שיש לקזז מיתרת הסכום את הסכומים בגין העבודות שלא בוצעו או שבוצעו באיכות ירודה. כמו"כ טוען הנתבע, בתביעה נגדית, כי התובע גרם לו נזקים:

- א. המשאית של התובע שברה את הפינה של הבית. הפינה תוקנה אך לא נצבעה.
- ב. נגרם לכלוך במלט לאבני החניה האדומות.
- ג. אבני גדר שרכשו בעמנואל הגיעו שבורות וסדוקות כתוצאה מהתרשלות של התובע בהובלתן.
- ד. בוצע גיזום שגרם נזק לעצי הקלמנטינה והלימון.
- ה. התובע קלקל ורדים בגינה.

לגבי התביעה לתשלום עבור עבודות הניקיון (סך 250 ₪) טוען הנתבע כי התובע הסכים לוותר על הסכום אם יקבל את העבודה הגדולה ואכן הוא קיבל אותה.

תשובת התובע לתביעה הנגדית

בתגובה לתביעה זו טוען התובע:

- א. הלכלוך לא נגרם על ידו אלא על ידי הקבלן החדש.
- ב. בנוגע לאבני הגדר טוען התובע כי זוהי תופעה שכיחה שלא נגרמה בגלל התרשלות בהובלה, אך למרות זאת הדבר תוקן ע"י הקבלן החדש.
- ג. בנוגע לתביעה של ה 250 ₪ טוען התובע שלא מחל עליה אם כי היה מוכן שלא לתבוע אותה אם העבודה הגדולה היתה מסתיימת כמתוכנן.

הצדדים חתמו על שטר בוררות בין לדין ובין פשרה

דין

בנוגע לתביעתו של הגנן, השאלה העיקרית העומדת לדין היא האם ניתן לראות בהתנהגותו משום מחילה. כאשר השאלה מתחלקת לשניים:

- א. האם העובדה שסיכמו ביניהם על סך של 23,800 מהווה מחילה על תשלום עבור כל שאר העבודות שעשה, לטענתו, בלא שהיה חייב לעשותן.
- ב. האם ניתן לראות בהחזרת השיקים משום מחילה על יתרת החוב שהיה מגיע לגנן מן הנתבעים.

א. האם הסיכום החדש מהווה מחילה

בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יב סעיף ח) נפסק כי מחילה אינה צריכה קנין. בקצות החושן (שם ס"ק א) הביא שנחלקו בשאלה האם מחילה שבלב שמה מחילה, ובמסקנתו מסכים עם המהרי"ט האומר:

דהיכא דידוע לכל העולם מה שבלבו, כגון שלש שנים דחזקה מחיל לא הוי דברים שבלב, אבל היכא דאינו ידוע לכל מחשבתו ה"ל דברים שבלב ולא מהני.

פשוט שבנידונו, העובדה שסיכמו ביניהם בהצעת המחיר על סך של 23,800 ₪ משמעותה שמוסכם על שני הצדדים שהתובע לא יוכל לדרוש סכומים נוספים עבור העבודות בגינה, אלא אם כן יאשר זאת הנתבע מראש.

זאת ועוד, גם אם נאמר שאין בהצעת המחיר משום מחילה על תביעות בגין עבודות נוספות בגינה, הרי ברור שבשעה שהחזיר התובע את שני השיקים על סך 6,000 ₪ כל אחד, וזאת, לדבריו, "בתמורה

להגשת רשימת פרטים שהנתבע בקש לבצע לצורך השלמת התשלום" – מחל על דרישת תשלום בגין עבודות נוספות, שהרי דבר רק על "השלמת התשלום" שנקבע בהצעת המחיר ולא מעבר לכך.

התובע לא הצליח לתת הסבר מניח את הדעת לכך שהחזיר שני השיקים בשעה שלדבריו חייב לו התובע סכום העולה על הסכום שבשיק האחד, ומגיע כמעט לסכום שבשני השיקים גם יחד. נראה על כן שגם אם עשה התובע עבודות נוספות בגינה, מעבר למופיע בהצעת המחיר, התכוין למחול על דרישת תשלום בגינם מן התובע.

ב. חזרה ממחילה לאחר התערעורת מערכת היחסים

אכן, כל זה היה בשעה שמערכת היחסים ביניהם היתה תקינה, ושרר ביניהם אמון הדדי. משהשתנה המצב רוצה התובע לחזור בו ממחילתו ולדרוש את המגיע לו, לדבריו, מצד הדין. ברם, על פי ההלכה לא יכול התובע עתה לחזור בו ממחילתו, גם אם השתנתה לחלוטין מערכת היחסים ביניהם. מקרה דומה לנידוננו הובא בשו"ת שואל ונשאל (חלק ב - חושן משפט סימן טו), שם הובאה השאלה הבאה:

מי שצוה לחבירו לקנות לו זהובים וקנה ומסרם לו ואז היה משודך עם בתו ולא דברו על השכירות ושוב נתבטל השידוך ותבעו בשכר טרחו באמרו כי מתחילה שהיה משודך עם בתו לא רצה לתבעו ועתה שנתבטל השידוך רוצה שכירותו:

בתשובתו כותב השואל ומשיב, שהיתה כאן מחילה מצידו של החתן המיועד, ואף שמחל זאת על דעת שישא את הבת – אין יכול לחזור בו ממחילתו:

אם היה זה עם סתם אדם שצוהו לקנות לו בסתם וקנה לו ואח"כ תבע השכירות מדברי מור"ם בהגה סי' רס"ד סוף ס' ב' מתבאר דחייב ליתן לו שכרו כפי מה שנהנה ממנו וע' לה' בית יהודה ח"ב סי' נ"ה ומשם בארה דכל דמנהג המקום לתת שכירות נותנים אלא נראה דזה דוקא באם לא החזיר לבעלים מה שקנה לו אבל אם כבר מסר לו את אשר בידו ולא תבעו וכ"ש אם עבר זמן משמסר לו מה שקנה לו אפשר דדמי למחילה דאם לא מחל לו למה לא תבעו לפחות בעת שמסרו לו ונראים הדברים שבאמת היה דעתו למחול לו רק מפני איזה דבר וסיבה מחודשת חזר בו ממחילתו. וראיתי להתה"ד סי' ש"ז שנשאל בראובן שפרנס שמעון חתנו ובתו וכתב דאם ראובן איניש אמוד הוא בנכסים ורגילות הוא בעשירים שבאותה מדינה שנותנים לחתנם ולבתם שנה או שנתים יותר על הקצבה והדברים נראים שאם לא היה לו כעס ומריבה עם חתנו לא היה תובע ממנו כלום וא"כ אומדנא דמוכח היה שמחל לו כל המזונות עד שנולדה מריבה ביניהם כי האי גוונא ודאי פטור שמעון החתן לשלם דכיון דמחל פעם אחת שוב אינו יכול לחזור ולתבוע וגו' ע"ש ופסקו מור"ם בהגה ס"ס רמ"ו וז"ל אבל היכא דמוכח דנתן לו לשם מתנה רק אח"כ נפלה קטטה ביניהם ולכך תבע ממנו פטור וא"כ מינה נמי לנ"ד דמראין הדברים שלא תבעו דאין כונתו ליקח כלום ממנו וגם מתחילה כשצוהו ולא זכרו כמה שכירות וגם היה משודך עם בתו נראין הדברים

דלא לשם שכירות איכוין. וגם בפירושא אתמר דהבע"ד אומר דלא תבעו מפני שהיה משודך עם בתו והרי זה מורה ובא דמחל הגם דנולד אח"כ ביניהם ביטול השידוכים שוב אינו יכול לתבוע:

מכאן שדין התביעה בגין בניית מסלעה (1,500 ₪), ייעוץ ועיצוב הכניסה לבית (2,250 ₪) והפרש הקיזוז בגין המדרגות (500 ₪) להידחות.

ג. תשלום עבור עבודות הניקיון

בנוגע לתביעת 250 ₪, אין חולק על כך שמלכתחילה היה הנתבע חייב לתובע תשלום זה עבור עבודת הניקיון שביצע לפסח. אולם, לכאורה נראה שבנידונו יש אומדנא דמוכח שמחל, וכפי שמבואר בפתחי חושן (שכירות פרק ח הערה עב), שאם היתה הזדמנות לתבוע ולא תבע, כגון שתבע עבור עבודה אחרת ולא תבע עבור עבודה זו, מסתבר שיש בזה משום אומדנא דמוכח שמחל.

בנידונו, סך 250 ₪ לא מופיע בהצעת המחיר המתוקנת שנעשתה לאחר שכבר בוצעה עבודת הניקיון, והוא גם לא נכלל בתשלום שקיבל התובע מראש (30,000 ₪) עבור העבודה הגדולה, וכמו"כ חוב זה לא הוזכר בשעה שהחזיר את 2 השיקים בסך 6,000 ₪ כ"א. הפעם הראשונה שהוזכר במפורש חוב זה הוא במכתב שכתב התובע לנתבע לאחר שהתעוררו ביניהם חילוקי הדעות והאווירה נעשתה עכורה, אך כפי שהתבאר לעיל, אין הוא יכול עתה לחזור בו מן המחילה.

למרות זאת, בית הדין אינו מקבל את הטענה שהיתה כאן מחילה. כפי שיתבאר להלן, וכפי שמבואר בספר פתחי חושן שהובא לעיל, אין די בכך שקיימת אומדנא של מחילה בכדי לפטור את החייב מתשלום. רק בנסיבות המצביעות על "אומדנא דמוכח", דהיינו סבירות גבוהה ביותר של מחילה, יפטור החייב מתשלום. נראה שהנסיבות בנידונו אינן כאלו של "אומדנא דמוכח", שהרי כאן, בשונה ממה שהובא מספר פתחי חושן, נקבע מראש תשלום עבור העבודה, ואם כן יתכן שהעובדה שהתובע לא תבע זאת בעת שקיבל את העבודה הגדולה היתה משום שרצה לשמור על מערכת יחסים תקינה עם בעל הבית, אך לא היתה בכך מחילה, וכוונתו היתה לתבוע זאת מבעל הבית לאחר סיום העבודה.

עם זאת בדיון השני שנערך בבית הדין אמר התובע בפני בית הדין כי הוא מוכן שהנתבע ייתן סכום זה לצדקה כראות עיניו ולא יועבר אליו. אמירה זו של התובע חיזקה את הספק של בית הדין שמא אכן היתה מחילה בעבר מצדו של התובע על סכום זה, ואם אכן היתה מחילה על כסף זה בעבר אין לתובע זכות לדרוש כי הכסף יועבר לצדקה.

יודגש איפוא כי אם התובע יודע בעצמו שבשלב מסוים הוא לא התכוון לתבוע סכום זה, הרי שאסור לו לא רק לגבות סכום זה כעת אלא גם לחייב את הנתבע לתת אותו לצדקה.

בהנחה שהתובע עומד על כך שלא היתה מחילה עליו להודיע זאת לבית הדין ובית הדין יחייב את הנתבע לתת סכום זה לצדקה.

ד. האם החזרת השיקים היא בגדר מחילה

בנוגע לשאלה האם ניתן לראות בהחזרת השיקים משום מחילה על יתרת החוב:

הנתבע טוען בבית הדין שהוא מעכב בידו סך 3,800 ₪ כביטחון לשם השלמת העבודה הנדרשת בגינה וכיסוי נזקים, שלטענתו יצר התובע בגינה. עוד טוען הנתבע שראה בהחזרת השיקים משום הודאה שהיתרה בסך 3,800 ₪ מהווה פיצוי הולם על העבודות שלא נגרמו ועל הנזקים שיצר, לטענתו, בגינה, וממילא פטור הנתבע מלשלם.

התובע, לעומת זאת, טוען שאין כאן כל הודאה, והשיקים הוחזרו בתמורה להגשת רשימת תיקונים, ולא מתוך כוונת מחילה או הודאה.

נראה שהצדק כאן עם התובע, וזאת מכמה סיבות:

ראשית, התובע טוען שכחודש לאחר משלוח השיקים נערכה שיחת טלפון ראשונה עם הנתבע על מנת לקבל את רשימת התיקונים. לאחר מכן שלח מכתב (אותו הציג בפני בית הדין) וכן שיחות טלפון נוספות. פעולות אלו, שחלקן לפחות, אינו מוכחש ע"י הנתבע, מעידות על כך שלא היתה כאן מחילה.

זאת ועוד, גם הנתבע מודה שבפגישתם בתאריך 24/9/07 לא היתה מחילה מצדו של התובע, ועלתה האפשרות שהענין ישאר פתוח עד לאחר שנת השמיטה. אכן הנתבע מפרש את החזרת השיקים כמחילה, אך ניתן בהחלט לפרש זאת גם באופן שונה – כפי שטוען התובע.

מכל מקום לא יצאנו כאן מידי ספק מחילה, והיות שהחוב של 3,800 ₪ הוא ברור, אין בכחה של ספק מחילה לפטור את החייב מלשלם, כפי שמעיר הרמ"א על השר"ע (ח"מ סי' עח סע' א):

הקובע זמן לחבירו, ותבעו תוך הזמן, ואמר ליה: פרעתך, אינו נאמן, דחזקה אין אדם פורע בתוך זמנו. (והוא הדין דלא יכול לומר: מחלת לי).

וכתב הגר"א (שם, ב) בביאור הדבר:

דטענת מחילה טענה גרוע[ה] ואינו נאמן אלא במגו דפרעתי.

וכן הוא בשו"ת רדב"ז (חלק א סימן שסד):

ותו דלא אמרינן בכה"ג לא מפקינן ממונא מספיקא כיון שהחוב הוא מבורר צריך שלשון המחילה יהיה ג"כ מבורר ושומר זה שהוא עיקר גדול בדיני ממונות

וכן כתב בנתיבות המשפט (סימן פח ביאורים אות ד): "וספק מחילה אינו מוציא מידי ודאי חיוב". מכאן, שאף אם יש כאן ספק מחילה, אין היא מוציאה מודאי החיוב שהודה בו הנתבע.

ה. קיזוז עלות התיקונים שנתרו

עם זאת, היות שהתובע אינו מעוניין לתקן את הטעון תיקון, יש לקזז מן הסכום של 3,800 ₪ את עלות התיקונים שנתרו בגינה. בענין זה יש להעיר שלש הערות כלליות:

(א) חלק מן הנושאים השנויים במחלוקת המופיעים ברשימה שהמציא הנתבע אינם מופיעים בהצעת המחיר. אולם אין בכך בכדי לדחות את טענת הנתבע משום שקיימת הסכמה בין הצדדים שמעבר להצעת המחיר המקורית היו סיכומים בעל פה. כמו"כ קיימת הסכמה בין הצדדים שהיו דרושים עוד תיקונים בגינה, שהרי התובע המתין לקבל רשימת תיקונים זו.

(ב) באופן כללי, היות שהנתבע הוא המוחזק הרי שבמקרה של חילוקי דעות בשאלה האם העבודה בוצעה כראוי – על התובע להביא ראיה לדבריו, ואם לא יעשה כן יהיה רשאי הנתבע לקזז מן הסכום שבידו את עלות העבודה, משום שהוא המוחזק, וכעין מה שפסק הש"ע (חושן משפט סי' רכז סע' לד):

שכר לזרוע לו קרקע ואמר: זרעתי בה זרעה הראוי בה, ובאו עדים שזרע בה פחות מהראוי לה, הרי זה ספק אם יש לו אונאה מפני הזרע, או אם אין לו אונאה מפני הקרקע; לפיכך אין מוציאין מיד הנתבע

אף שהשולחן ערוך עסק בכגון שיש עדים המעידים שזרע פחות מהראוי, זאת, כדי להשמיע חידוש שאפילו הכי לא יוכל בעל הבית להוציא מהאומן, אך פשוט שהוא הדין כאשר אין עדים על כך אלא שבעל הבית הוא המוחזק.

זאת ועוד, בנידוננו כופר הנתבע בכל וממילא לא מוטלת עליו שבועת מודה במקצת (להבדיל מהמקרה הדומה לעניינו שנידון בפסקי דין - ירושלים דיני ממונות וביורורי יוחסין ט עמוד שנב, שם הודה בעל הבית שהוא חייב במקצת שכרו של הפועל. ע"ש). עם זאת, במקצת הטענות לא מתקבלת טענתו של הנתבע כפי שיפורט להלן.

(ג) ביחס לחלק מהעבודות התייעץ בית הדין עם גנן מקצועי ובעקבות זאת הגיע להערכה כללית לגבי עלויות. ההתייעצות עם הגנן נועדה כדי לאפשר לבית הדין לקבל מושג אודות העלויות עליהן מדובר. כמובן שאין להתייחס לסכומים אלו כסכומים מדויקים, שהרי הגנן לא ביקר בשטח. בית הדין נמנע מלהזמין לשטח גנן שייתן הערכה מדויקת יותר, וזאת מהסיבות המפורטות להלן בפסק הדין.

ו. פירוט עלות התיקונים שנתרו

הנתבע המציא לבית הדין רשימת תיקונים, שלטענתו, יש לבצע בגינה. נתייחס להלן לרשימת התיקונים הללו, ונבחן האם וכמה יש לקזז מהחוב שנתרו בגין אותם תיקונים. להלן ההתייחסות לרשימת התיקונים:

(א) הגיזומים השונים. בהצעת המחיר לא מוזכר גיזום. אמנם התובע מודה שחלק מעבודתו היה גיזום אך לטענתו ביצע את הגיזומים בהתאם לסיכומים. אמנם לתובע יש מיגו שיכול היה לטעון שלא היה חייב כלל לגיזום, אולם כאן הנתבע הוא מוחזק וע"כ לא יועיל לו המיגו.

הערכת עלות העבודות הללו היא כ-300 ₪. סכום זה יקוזז מחובו של הנתבע.

(ב) סידור השקיה לעץ האבוקדו. לטענת התובע גודלו של העץ מוכיח שאינו סובל ממחסור במים. הנתבע טוען שהגנן אמר לו שהעץ ניזון ממי השקיה של השכנים. התובע אינו מכחיש זאת. היות שבהצעת המחיר מוזכרות טפטרות לעצים, ידו של התובע על התחונה, ומה עוד שאין זה סביר שהנתבע יהיה סמוך על שולחנם של השכנים ויהיה תלוי בהשקיה שלהם.

עלות חיבור העץ למערכת ההשקיה תקוזז מהחוב של הנתבע, אין לנו הערכה מדויקת של עלות זו.

(ג) עץ היוקה. התובע מודה שלא שתל אותו מחדש לאחר שעקרו. לטענתו סוכם שלא לשותלו משום שמהווה פגע רע בגינה. לעומת זאת, לטענת הנתבע סוכם לשותלו והדבר לא בוצע.

אמנם שתילת עץ היוקה באדמה אינה מופיעה בהצעת המחיר, אך משהסכים התובע להשאיר בידי הנתבע סכום כסף בתמורה לקבלת רשימה של עבודות שעליו להשלים בגינה, הרי שבכך נתן לנתבע את הזכות לקבוע ביחס לעבודות שביצע – האם העבודות הושלמו או לא. אף שיש להבדיל בין עבודות חדשות, שאין הנתבע רשאי לדרוש מהתובע לבצע בלא שיש לכך סימוכין בהצעת המחיר, לבין עבודה שהתובע התחיל לבצע, אך, לטענת הנתבע, לא הושלמה כראוי.

היות שלטענת הנתבע העבודה לא הושלמה בהתאם לסיכום והתובע הוא המוציא – עליו הראיה, ומשלא הביא ראיה – ידו על התחונה.

יש עוד להוסיף שהתובע לא הביא ראיה לדבריו שעץ היוקה מזיק. באתר ויקיפדיה לא נמצאה עדות לטענתו של התובע שראוי להימנע משתילה של עץ יוקה בגינה ויש להעדיף השארתו בעציץ. וכך נכתב שם: "רבים ממני היוקה וזני כלאיים מהם שפותחו בתרבות משמשים כצמחי נוי. חלקם מתאימים בצעירותם לגידול בעציצים במרפסות ובתוך הבית, אולם בשל הקוצים החדים שבקצות העלים, נפוץ יותר גידול היוקה כשיחים או עצים בגנים, במרחק מספיק משבילים כך שקוציהם לא יפגעו בעוברים ושבים. **עמידותם לתנאי יובש ומליחות עושים אותם צמח אידאלי לגנים באזורים צחיחים ובסמוך לחוף הים, כגון בגן העצמאות בתל אביב.**"

יש לקזז את עלות השתילה של עץ היוקה מהחוב. אין לנו הערכה מדויקת של עלות זו.

(ד) בנוגע לדשא. לטענת התובע מצב הדשא נגרם כתוצאה מהזנחה. הנתבע הודה בבית הדין ואף הציג תמונות המעידות על השתקמות הדשא, מה שיש בו כדי לבסס את טענות התובע. לאחר בירור בית הדין הגיע למסקנה שלא מקובל לתת אחריות על דשא. לגבי הטענה על כך שהזמין כמות גדולה מדי – היות שסוכם בהצעת המחיר על סכום הרי שרשאי התובע להזמין כל כמות דשא שיחפץ ובלבד שיכסה את השטח עליו הוסכם.

מכאן שטענה זו דינה להדחות.

(ה) צינורות ניקוז. בהצעת המחיר לא מופיעים כלל, והתובע מכחיש שהיה חייב לעשות זאת. לאחר התייעצות בית הדין הגיע למסקנה שלא מקובל לבנות מערכת ניקוז אם לא סוכם על כך במפורש מראש, למעט ניקוז לאדניות ולכדים שגנן מביא בעצמו.

מכאן שיש לקזז מן החוב של הנתבע את עלות הניקוז של האדניות ועציצים שהביא.

(ו) ניקוז במדרגות. נושא זה הועבר לאחריותו של הקבלן החדש. וע"כ אינו באחריות התובע.

מכאן שטענה זו דינה להדחות.

(ז) נזקים ללבנים שעל הגדר. התובע מודה שנגרם להם נזק, לטענתו לא היה זה מחמת רשלנות ובכל מקרה לדבריו הנזק תוקן. היות שהקמת הגדר נמסרה לקבלן החדש – אין מקום לתביעה בענין זה כנגד התובע.

מכאן שטענה זו דינה להדחות.

(ח) הצמחים אינם לרוחו של הנתבע. עיקר טענות הנתבע נוגעים לרצונו הסובייקטיבי: "רציתי גינה שלא דורשת המון עבודה וניקיון", או "הוא מילא את העציצים הקיימים עם צמחים מכוערים". בהצעת המחיר אין פירוט של סוגי הצמחים וכמותם. לאחר התייעצות בית הדין הגיע למסקנה שלא מקובל להתערב בסוג הפרחים ובצבעם אלא אם כן הוסכם על כך מראש. על כן אין בטענות הנתבע כדי להצביע על התרשלות בעבודה.

בנוגע לנבילת הצמחים יתכן שהדבר נגרם מהיותם צמחים עונתיים אשר אמורים לנבול אחרי החגים.

על כן דין טענות אלו להדחות.

(ט) טענה נוספת היא על עקירת צמח גדול כחול. התובע אינו מכחיש זאת, ואף אם היה מכחיש, כאמור, ידו על התחתונה.

יש על כן לקזז מהחוב עלות רכישת הצמח ושתילתו.

(י) לא בוצעו ניקיון ושתילה בשטח שבין הנתבע לבין שקל. התובע אינו מכחיש תביעה זו, ואף אם היה מכחיש, ידו על התחתונה, כאמור לעיל, ובמיוחד שעבודה זו אף מופיעה באופן כללי בהצעת המחיר. הערכת עלות נקיון היא 200-300 ₪.

יש לקזז מהחוב את עלות הניקיון וכן את עלות השתילה באותו שטח.

(יא) אין די צמחים בצד הדרומי של המרפסת. התובע אינו מכחיש תביעה זו, ואף אם היה מכחיש, ידו על התחתונה, כאמור לעיל, ובמיוחד שהדבר אף מופיע באופן כללי בהצעת המחיר.

יש לקזז מהחוב את עלות השתילה באותו שטח.

(יב) בנוגע לשבילים. התובע היה אמור לבנות שני שבילים. האחד מהכניסה לרחבה המרוצפת, והשני שיוביל מהדשא לכיוון המחסן. התובע מודה שבסופו של דבר ביצע רק את השביל השני. בהצעת

Gazit - The Union of Rabbinical Monetary Courts

המחיר מצוינת עלות השבילים בסך 1500 ₪. על פי הסברו של התובע, בחשבון הסופי קוזז סכום של 1,000 ₪ בגין השביל שלא בוצע וכך הגיעו לסכום של 23,800 ₪. היות שאין וויכוח בין התובע לנתבע על כך שבהצעת המחיר הסופית זה היה הסכום, מוכח שגם הנתבע הסכים שיש להפחית מן הסכום של 1,500 ₪ סכום של 1,000 ₪ בלבד ולא יותר.

מכאן שאין הנתבע יכול לתבוע עתה להפחית סכומים נוספים בסעיף זה של השבילים.

(יג) בנוגע לצמחים בגינה הקדמית. גם כאן מדובר בעמדה סובייקטיבית, כפי שהוזכר לעיל, על פי המקובל לא נהוג להתערב בצבעים של הפרחים. על כן אין בטענות הנתבע כדי להצביע על התרשלות בעבודה.

דין טענות אלו להדחות.

(יד) התובע לא הביא כדי חרס. בהצעת המחיר מוזכרים כ – 10 כדי חרס. התובע אינו דוחה את טענת הנתבע. עפ"י הערכה עלות כל כד 60 ₪.

יש לקזז מהחוב את עלות כדי החרס (כ 600 ₪)

(טו) הנזק לוורדים. התובע אינו מכחיש שנגרם נזק לוורדים, אלא שלטענתו לא הוא גרם לנזק אלא להיפך, הוא הגיע לוורדים כשכבר התנוונו וניסה להצילם. לעומת זאת, לטענת הנתבע לא בוצע הגיזום כראוי (הושאר "החזיר") וכתוצאה מכך נגרם הנזק. היות שהתובע המוציא – עליו הראיה. משלא הביא ראיה ידו על התחתונה.

יש לקזז מהחוב של הנתבע את עלות השתילה של שיחי וורדים חדשים.

(טז) האדניות. התובע אינו מכחיש שלא שתל בשתי אדניות, ששם את מערכת ההשקיה רק בחלון אחד וכן שהשתמש בצנרת שחורה ולא בלבנה ובצינור גדול מדי. לאחר בדיקה הגיע בית הדין למסקנה שמקובל להשתמש במקומות בולטים בצנרת לבנה ולא שחורה, שעלותה גבוהה בכ 4.5 ₪ למטר לעומת השחור. הערכת עלות תיקון מערכת ההשקיה היא כ 200 ₪ ולכך יש להוסיף את עלות הצינור הלבן – בהתאם לאורך בפועל.

יש לקזז מהחוב של הנתבע את עלות הצינור הלבן בהתאם לאורכו (מוערך ב- 200 ₪) וכן עלות השתילה באדניות.

סיכום הסכומים מעלה שיש לקזז מהסכום של 3,800 ₪ סך של 1,350 ₪, וכן סכום נוסף בגין מספר עבודות, בעיקר עבודות שתילה, שאין לבית הדין הערכת עלות.

כאמור לעיל, בית הדין העריך את העלויות בעקבות התייעצות עם גנן שלא היה במקום, הערכה זו אינה מדויקת, אולם, כיון שהסכום שנוטר הוא קטן יחסית, סך של 2,450 ₪, לא היה זה סביר להביא איש מקצוע שעלות חוות דעתו תהיה גבוהה. זאת ועוד, היות שחלף זמן רב, כמעט שנה, מאז סיים התובע את העבודות בגינה, הרי ביחס לחלק ניכר מן העבודות לא ניתן יהיה להעריך כיום מה בדיוק בוצע ובאיזו איכות.

בנוגע לטענת הנתבע כי נגרמו לו נזקים למדרכת החניה. התרשמות בין הדין כי אין בכך משום נזק כספי, ומה עוד שהדבר סביר שיתרחש כאשר מבוצעות עבודות שיפוץ. בנוסף, קיימת אפשרות סבירה כי הנזק, אם נעשה, נגרם ע"י הקבלן החדש ולא ע"י התובע.

ז. פשרה לגבי הסכומים המוטלים בספק

על כן בנידוננו, לאחר ניכוי הסכומים שלגביהם אין ספק, יש צורך לעשות על הסכום שנותר פשרה הקרובה לדין. על הצורך בעשיית פשרה במקרה זה ניתן ללמוד מדבריו של הגר"נ גולדברג שליט"א במאמרו שבחי הפשרה (מתוך הספר משפטי ארץ - דין, דין ודין) הכותב:

כן יש תועלת גדולה בפשרה, כגון שהזיקו חפץ, אם באנו לחייב מדין תורה צריך לעשות שומא, כמה היה שוה לפני הנזק, וכמה הוא שוה כעת. והנה השמאי מקבל תשלום על שומתו וכשבאין לדין, נכנסים בעל הדין לויכוח בשאלה, מיהו המומחה לשומא, ובמי ראוי לבחור. ולפעמים זה מביא שמאי שאומר שכך השווי של הנזק, וזה מביא שמאי שחולק על שומתו. ואז, יש להביא שמאי שלישי, וכל זה מצריך הוצאות גדולות... אבל בפשרה, ואפילו בפשרה הקרובה לדין, אין הכרח להביא שמאי, ויכולים בית הדין בעצמם לעשות שומא על פי אומדנא או קצת התעניינות, ולפסוק לפי מה שנראה להם, ובעניין זה נראה, שגם בפשרה קרובה לדין יכולים בית הדין לדון בכך.

בנידוננו, כאמור, על פי מה שבית הדין התעניין נמצא שהסכום אותו יש לקזז מתוך ה 3,800 ₪ עומד על יותר מסכום של 1,350 ₪.

לאור האמור לעיל, פוסק בית הדין בפסק ביניים, כפשרה הקרובה לדין, שהנתבע ישלם לתובע סך של 1,900 ₪ בגין החוב על העבודה הגדולה. תשלום זה יש לשלם עד לא' חשון תשס"ט.

ח. הדבקת הפנאליים

בנוסף מחוייב הנתבע, כפי שהודה, לשלם סך של 350 ₪ אותו התחייב לשלם עבור התקנת הפנאליים לאחר התקנת השער. לדברי התובע, מורכב סכום זה משני סכומים שונים: האחד עלות הדבקת הפנאליים שיש להעריכה ב 50 ₪, והיתרה, עירבון על ביצוע הדבקת הפנאליים. על כן לאחר התקנת השער והדבקת הפנאליים של התובע ברור שעל הנתבע יהיה לשלם סכום של 350 ₪ לתובע.

עם זאת, לא מסתבר כי כוונת הצדדים היתה לדחות את החזרת העירבון ביותר משנה ולכן אם עד א כסלו לא יורכב השער על הנתבעים לשלם לתובע את סכום העירבון בסך של 300 ₪. הדבקת הפנאליים תיעשה ע"י הקבלן החדש או אדם אחר מטעמו של התובע ובלבד שאיכות עבודתו אינה נופלת מן המקובל.

בנוסף, על התובע להודיע לבית הדין עד לתאריך א' חשון תשס"ט האם הוא משוכנע שלא מחל בעבר על הסכום של 250 ₪ עבור עבודות הנקיון. במידה והתובע יודיע כי הוא משוכנע בכך יחייב בית הדין את הנתבע לתת לצדקה סכום זה בסך 250 ₪.

החלטה

- א. הנתבע ישלם לתובע סך של 1900 ₪ עד לתאריך א' חשון תשס"ט.
- ב. בנוסף, ישלם הנתבע לתובע סך של 350 ₪ לאחר התקנת השער והדבקת הפנאלים. אולם, אם עד א כסלו לא יורכב השער על הנתבעים לשלם לתובע את סכום העירבון בסך של 300 ₪.
- ג. הנתבע ישלם 250 ₪ לצדקה עד א' כסלו תשס"ט אם יקבל על כך הודעה נוספת מבית הדין.

בזאת באנו על החתום

הרב אורי סדן
דיין

הרב שלמה אישון
אב"ד

הרב ציון כהן
דיין